

การพัฒนายุทธศาสตร์การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันสำหรับวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมของประเทศไทยเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

Enhancing Competitiveness Strategies Development for Thai SMEs in ASEAN Economic Community

สุพิทา ไพบูลย์วงศ์สกุล*

Suphita Phaiboonwongsakul

นรินทร์ สังข์รักษา**

Narin Sungrugsa

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 2) พัฒนายุทธศาสตร์การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทยเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 3) นำเสนอยุทธศาสตร์การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทยเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เป็นการวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ แหล่งข้อมูลประกอบด้วย ข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กลุ่มตัวอย่างคือผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำนวน 419 คน และจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญและผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 21 คน และวิธีการวิจัยแบบ EDR (Ethnographic Delphi Future Research) จำนวน 17 คน รวมทั้งการจัดประชุมสัมมนาสร้างสรรค์ทางปัญญา จำนวน 30 คน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เอกสาร การวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) และการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค TOWS Matrix ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้การวิเคราะห์ด้วย ค่าสถิติความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยควอไทล์

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความเข้าใจ การเตรียมพร้อม ความสามารถทางการแข่งขันและสภาพแวดล้อมภายในที่ส่งผลต่อความสามารถทางการแข่งขันในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีปัญหาและอุปสรรคทางการแข่งขันอยู่ในระดับมาก 2) การพัฒนายุทธศาสตร์การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทยเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนพบข้อเสนอประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ 12 กลยุทธ์ 45 ทิศทางดำเนินการ 3) ผลการนำเสนอยุทธศาสตร์การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทยเพื่อรองรับการเข้า

* นักศึกษาปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** รองศาสตราจารย์ ดร. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผู้วิจัยได้จัดเวทีสัมมนาสร้างสรรค์ทางปัญญาได้ผลสรุปคือ 4 ยุทธศาสตร์ 12 กลยุทธ์ 45 ทิศทางดำเนินการ

คำสำคัญ : การพัฒนายุทธศาสตร์/ การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน/ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม/ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the current condition and business environment of SMEs in enhancing their competitiveness in ASEAN Economic Community (AEC), 2) develop enhanced competitiveness strategies for Thai SMEs in AEC, and 3) present the enhanced competitiveness strategies for Thai SMEs in AEC. This research was a policy research, comprising qualitative and quantitative research methods. Data sources included secondary sources from related documents. The sample comprised 419 respondents to a questionnaire with key informants being experts, as well as stakeholders. Data were also obtained from in-depth interviews with 21 business people, 17 of whom were respondents to EDFR. The data were and enhanced at an intellectual seminar involving 30 participants. The qualitative data analysis used document analysis, content analysis, SWOT analysis and TOWS Matrix and the quantitative data analysis used frequency statistics, percentage, median and interquartile range.

The results of the research were as follows: 1) The entrepreneurial SMEs could understand, prepare and enhance their competitiveness, and corporate environment with respect to AEC at a moderate level but barriers to competitiveness were at a high level. 2) Enhanced competitiveness was found to consist of 4 strategies, 12 tactics and 45 practical guidelines. 3) Based on the data presented at the seminar the enhanced competitiveness strategies were revealed, the results being 4 strategies, 12 tactics, and 45 practical guidelines.

Keywords : Strategy Development/ Enhance Competitiveness/ SMEs/ ASEAN Economic Community

บทนำ

ช่วงทศวรรษที่ผ่านมาหนึ่งในนโยบายของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศคือ การมุ่งเน้นพัฒนาและส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises: SMEs) ให้เกิดความแข็งแกร่งและเติบโตได้อย่างยั่งยืน ซึ่งภาครัฐได้บรรจุแนวทางพัฒนาและส่งเสริมโดย

กำหนดเป็นนโยบายและยุทธศาสตร์ไว้ในบางส่วนของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและตราพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ.2543 พร้อมทั้งกำหนดแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งอาจกล่าวได้ว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเห็นได้จากมูลค่า

ทางเศรษฐกิจคิดเป็น GDP (Gross Domestic Product) ร้อยละ 39.60 มาจากกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และอัตราการจ้างงานคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 80.30 ของจำนวนการจ้างงานรวมทั้งประเทศ และยังเป็นกลไกหลักต่อการพัฒนาสำหรับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในลักษณะที่เป็นกลุ่มผู้ผลิตอุตสาหกรรมต่อเนื่องหรืออุตสาหกรรมสนับสนุนที่กระจายอยู่ตามท้องถิ่นทุกภูมิภาคของประเทศ (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2558)

อย่างไรก็ตามการพัฒนาและส่งเสริมที่ผ่านมาไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เนื่องด้วยวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยังคงมีจุดอ่อนมากกว่าจุดแข็ง และสิ่งที่ส่งผลกระทบที่สำคัญได้แก่ การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของภูมิภาคต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการแข่งขันทางธุรกิจเพิ่มมากขึ้นจากเดิม โดยเฉพาะผลของการรวมกลุ่มเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนหลังปี พ.ศ. 2558 เป็นหนึ่งปัจจัยที่ผลักดันให้ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งผลักดันพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดศักยภาพและขีดความสามารถทางการแข่งขันให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพราะการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนำมาซึ่งโอกาสในการขยายตลาดพร้อมทั้งสภาพทางการแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้นจากกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ตลอดจนในศตวรรษที่ 21 องค์กรธุรกิจต้องรับมือกับการแข่งขันที่มีความซับซ้อนและท้าทายอย่างมากมาในหลายรูปแบบซึ่งมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ด้านการค้า การลงทุน และการผลิตของโลกไปในแนวทางใหม่ที่ทุน คน เทคโนโลยี สินค้าและบริการสามารถเคลื่อนย้ายข้ามพรมแดนกันได้อย่างเสรี (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2549) ดังนั้นการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับกับการแข่งขันในศตวรรษที่ 21

จึงควรมุ่งเน้นการสร้างคุณลักษณะอันนำมาสู่การแข่งขัน ได้แก่ การเป็นนักสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การเป็นนักแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน การเป็นนักนวัตกรรม การคิดวิเคราะห์ และการคิดอย่างสร้างสรรค์ (วนิดา นวมเจริญ, 2557: 20-29) ตลอดจนการสร้างในห้องักการเกิดการเรียนรู้อันนำมาสู่เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ถาวร (ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์, 2557: 57-65)

ด้วยความสำคัญดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นและเร่งด่วนที่จะต้องส่งเสริมและพัฒนาความสามารถทางการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ดังนั้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “การพัฒนายุทธศาสตร์การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทยเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาส่งเสริมให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องอันนำมาสู่ความแข็งแกร่งและเติบโตได้อย่างยั่งยืนตามเป้าหมายของการพัฒนาและนำมาซึ่งผลลัพธ์ที่ดีและน่าพึงพอใจทั้งในเชิงเศรษฐกิจและสังคม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

2) เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทยเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

3) เพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทยเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Methodologies) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยวิธีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้วยเทคนิค SWOT Analysis และวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยโดยเทคนิค TOWS Matrix

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนายุทธศาสตร์การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทยเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยการใช้เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Future Research)

ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอยุทธศาสตร์การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทยเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยการจัดสัมมนาสร้างสรรค์ทางปัญญา (Public Forum)

ประชากร/กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ครอบคลุม 4 ลักษณะ คือ กิจการผลิตสินค้า กิจการบริการ กิจการค้าส่ง และกิจการค้าปลีก จากทุกภูมิภาคทั่วประเทศ จำนวน 2,646,541 ราย โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 419 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 21 คน และผู้เชี่ยวชาญจากการพัฒนา (ร่าง) ยุทธศาสตร์ฯ จำนวน 17 คน (รอบที่ 2 และ 3) เป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้มีประสบการณ์และมีบทบาทเกี่ยวกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม 4 กลุ่ม โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้รับประโยชน์จากยุทธศาสตร์เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กลุ่มที่ 2 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการกำหนดยุทธศาสตร์ กลุ่มที่ 3 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นผู้มีบทบาทสนับสนุนการพัฒนาส่งเสริม กลุ่มที่ 4 นักวิชาการและที่ปรึกษาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในยุทธศาสตร์ฯ จากการนำเสนอยุทธศาสตร์ฯ จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ (Interview-Form) สำหรับการสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นแนวคำถามที่ผ่านการกลั่นกรองและพิจารณาจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วว่า สามารถตอบตรงวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ชัดเจนและครอบคลุมสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และขั้นตอนที่ 2 การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนา (ร่าง) ยุทธศาสตร์ฯ (รอบที่ 1)

2. แบบสอบถาม (Questionnaires) จำแนกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

2.1 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ คือ การหาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency : IOC) มีค่าดัชนี IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 และการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) เท่ากับ 0.86

2.2 แบบสอบถามการพัฒนา (ร่าง) ยุทธศาสตร์ฯ โดยการใช้เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Future Research) ผ่านการกลั่นกรองและพิจารณาจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วว่าสามารถตอบตรงวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ชัดเจนและครอบคลุม จำนวน 2 รอบ (รอบที่ 2 และ 3) ซึ่งเป็นคำถามปลายปิดแบ่งมาตราส่วนประมาณค่าเป็น 5 ระดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนาเนื้อหา (Descriptive Analysis) โดยการวิเคราะห์เอกสาร การวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้วยเทคนิค TOWS Matrix ตามวัตถุประสงค์ที่ 1 2 และ 3

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้การวิเคราะห์ด้วยค่าสถิติความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามวัตถุประสงค์ที่ 1

3. การวิเคราะห์ข้อมูลในกระบวนการวิจัย EDFR ในรอบที่ 2 และ 3 ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ตามวัตถุประสงค์ที่ 2

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทยเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนดังนี้

1.1 สภาพปัจจุบันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมพบว่า

1) ข้อมูลพื้นฐานผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการที่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด (ร้อยละ 25.30) ผู้ประกอบการที่ตอบอยู่ในภาคการผลิต (ร้อยละ 29.10) และเป็นกลุ่มวิสาหกิจขนาดย่อม (Small Enterprise) มากที่สุด (ร้อยละ 83.10) สำหรับการเป็นสมาชิกของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมพบว่าส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิก (ร้อยละ 79.50) แหล่งที่มาของเงินลงทุนในกิจการมาจากเงินทุนส่วนตัว (ร้อยละ 17.70) แหล่งที่มาของวัตถุดิบมาจากในประเทศ (ร้อยละ 90.60) การจ้างงานเป็นแรงงานภายในประเทศ (ร้อยละ 87.80) สินค้าและบริการที่จำหน่ายส่วนใหญ่เป็นลูกค้าภายในประเทศ (ร้อยละ 81.40) การพัฒนาบุคลากรภายในองค์กรไม่มีการฝึกอบรมพนักงาน (ร้อยละ 63.70) และไม่มีการวิจัยและพัฒนาภายในองค์กร (ร้อยละ 90.70)

2) ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนส่วนใหญ่ผู้ประกอบการมีความเข้าใจประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในภาพรวมอยู่ใน

ระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.95$, S.D. = 0.86) พิจารณาความเข้าใจในรายข้อพบว่าความเข้าใจในความเป็นสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ประกอบด้วยประเทศสมาชิก 10 ประเทศเป็นระดับความเข้าใจมากที่สุด ($\bar{x} = 3.00$, S.D. = 0.89) รองลงมาคือความเข้าใจในเป้าหมายของการเป็นตลาดการค้าและฐานการผลิตร่วมกันของการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ($\bar{x} = 2.97$, S.D. = 0.90) และด้านที่มีระดับความเข้าใจน้อยที่สุดคือการบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลกโดยการประสานนโยบายเศรษฐกิจกับนอกภูมิภาค ($\bar{x} = 2.88$, S.D. = 1.01) สำหรับการเตรียมความพร้อมในภาพรวมมีการเตรียมความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.96$, S.D. = 0.90) พิจารณาการเตรียมความพร้อมมากที่สุดคือการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตและการลดต้นทุนทางการผลิต ($\bar{x} = 3.26$, S.D. = 1.06) รองลงมาคือการศึกษาและแสวงหาแหล่งวัตถุดิบที่ได้เปรียบด้านคุณภาพหรือราคา ($\bar{x} = 3.24$, S.D. = 1.07) ส่วนการพัฒนาทรัพยากรด้านภาษาอังกฤษหรือภาษาในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นด้านที่มีการเตรียมความพร้อมน้อยที่สุด ($\bar{x} = 2.71$, S.D. = 1.18)

3) ด้านปัญหาและอุปสรรคทางการแข่งขันของผู้ประกอบการ พบว่าส่วนใหญ่มีปัญหาและอุปสรรคทางการแข่งขันอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.04$, S.D. = 0.78) พิจารณาปัญหาและอุปสรรครายด้าน การผลิตหรือให้บริการเป็นปัญหาและอุปสรรคมากที่สุด ($\bar{x} = 3.58$, S.D. = 0.81) รองลงมาคือการใช้ประโยชน์จากการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ($\bar{x} = 3.57$, S.D. = 0.92) ส่วนการบริหารจัดการผู้ประกอบการมีความเห็นว่าเป็นปัญหาและอุปสรรคน้อยที่สุด ($\bar{x} = 3.25$, S.D. = 0.77) สำหรับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลกลับ พบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่ประสบกับสภาพของปัญหาและอุปสรรคใน 5 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านการตลาด การบริหารจัดการ การวิจัยและพัฒนา การใช้ประโยชน์จากหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานอื่น ๆ และการเข้าถึงแหล่งเงินทุน

4) ด้านความสามารถทางการแข่งขันของผู้ประกอบการ พบว่าความสามารถทางการแข่งขันทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณารายด้านที่เป็นความสามารถทางการแข่งขันมากที่สุดคือด้านอุปสงค์หรือความต้องการในสินค้าหรือบริการ ($\bar{x} = 3.39$, S.D. = 0.84) รองลงมาเป็นด้านบทบาทของภาครัฐในเรื่องของการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ มาตรการ และงบประมาณในการสนับสนุนผู้ประกอบการ ($\bar{x} = 3.26$, S.D. = 0.97) สำหรับความสามารถทางการแข่งขันด้านที่น้อยที่สุดเป็นด้านอุตสาหกรรมต่อเนื่องและเกี่ยวข้องกับกิจการ ($\bar{x} = 3.01$, S.D. = 0.83) สำหรับผลการวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลพบว่าศักยภาพทางการแข่งขันที่มาจากความเชี่ยวชาญของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมอาหาร บริการท่องเที่ยว เป็นความโดดเด่นด้านความเป็นเอกลักษณ์ ด้านงานศิลป์และความประณีต

5) ด้านสภาพแวดล้อมภายในของผู้ประกอบการ พบว่าด้านทักษะเป็นด้านที่ส่งผลต่อความสามารถทางการแข่งขันมากที่สุด ($\bar{x} = 3.48$, S.D. = 0.99) รองลงมาคือด้านของรูปแบบการบริหาร ($\bar{x} = 3.41$, S.D. = 1.10) ส่วนด้านค่านิยมหรือวัฒนธรรมส่งผลต่อความสามารถทางการแข่งขันน้อยที่สุด ($\bar{x} = 3.18$, S.D. = 1.00)

1.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันเมื่อเข้าสู่ประชาคม

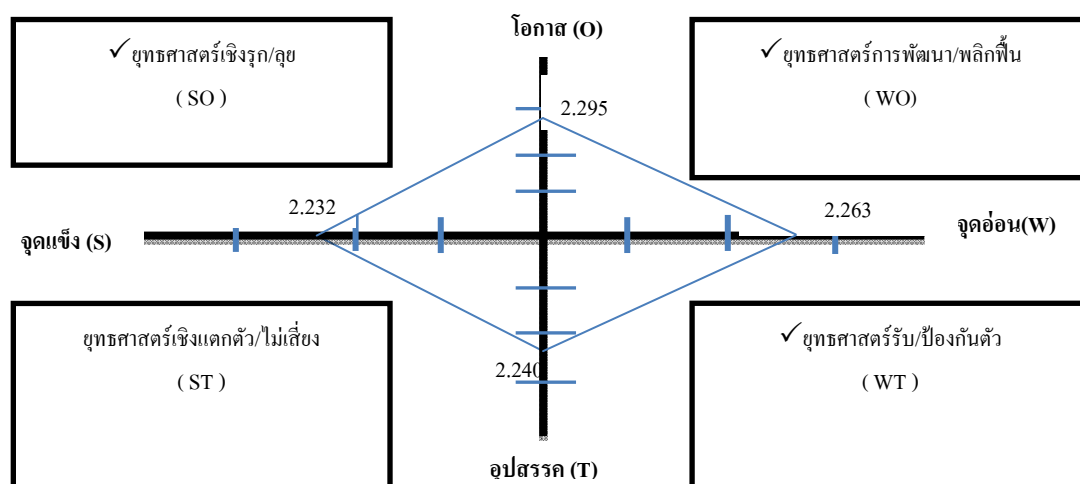

เศรษฐกิจอาเซียน ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ด้วยเทคนิค SWOT Analysis พบว่าผู้ประกอบการ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีจุดอ่อนมากกว่า จุดแข็ง สำหรับโอกาสและอุปสรรคนั้นมาจาก นโยบายของภาครัฐที่ให้การส่งเสริมและสนับสนุน ในเกือบทุก ๆ ด้าน และการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียนนำมาซึ่งโอกาสในการขยายธุรกิจและ

อุปสรรคทางด้านสภาพทางการแข่งขันที่เพิ่มขึ้น และผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมสามารถหา ความสัมพันธ์ด้วยวิธี TOWS Matrix ได้ตำแหน่ง (ร่าง) การพัฒนายุทธศาสตร์ฯ ดังนี้ ยุทธศาสตร์การ พัฒนา/พลิกฟื้น (WO) ยุทธศาสตร์การรับ/ป้องกัน ตัว (WT) และยุทธศาสตร์เชิงรุก/ลุย (SO) ดังตารางที่ 1 และภาพที่ 1

ตารางที่ 1 ตำแหน่ง (ร่าง) การพัฒนายุทธศาสตร์การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันสำหรับวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

สภาพแวดล้อมภายใน	จุดแข็ง (Strengths)	S	2.232
	จุดอ่อน (Weaknesses)	W	2.263
สภาพแวดล้อมภายนอก	โอกาส (Opportunities)	O	2.295
	อุปสรรค (Threats)	T	2.240

ภาพที่ 1 ตำแหน่ง (ร่าง) การพัฒนายุทธศาสตร์การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันสำหรับ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

2. ผลการศึกษากการพัฒนายุทธศาสตร์การ เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้วย เพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันสำหรับ เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR ได้ผลการ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทย

วิเคราะห์คำตอบจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 2 และรอบที่ 3 ดังนี้

2.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้พร้อมสำหรับการพัฒนาและส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประกอบด้วยกลยุทธ์ 1) การพัฒนาโครงสร้างสถาบัน ทิศทางดำเนินการเพื่อสนับสนุนกลยุทธ์จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ การปรับโครงสร้างภายในหน่วยงานส่งเสริมให้ครอบคลุมกับความต้องการและสภาพปัญหา การกำหนดหน่วยงานกำกับดูแลจำนวน 7 หน่วยงาน 2) การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทิศทางดำเนินการเพื่อสนับสนุนกลยุทธ์จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ การโอนย้ายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมและสนับสนุนจำนวน 7 ศูนย์ 3) การพัฒนาและเสริมสร้างบุคลากรผู้ให้บริการเกิดสมรรถนะและจิตอาสาการให้บริการ ทิศทางดำเนินการสนับสนุนกลยุทธ์จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ การพัฒนาสมรรถนะให้เกิดทักษะกับผู้ประกอบการ การสร้างการมีส่วนร่วมการพัฒนาองค์กรและเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้มีจิตอาสา การส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาอื่นในอาเซียน การส่งเสริมการสร้างทัศนคติด้านจิตวิญญาณการให้บริการ พบว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้นทิศทางดำเนินการในการจัดตั้งศูนย์วิจัยและนวัตกรรมเพื่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมครบวงจรประจำจังหวัดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นความเหมาะสมในระดับมาก

2.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาและเสริมสร้างขีดความสามารถทางการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประกอบด้วยกลยุทธ์ 1) การพัฒนาระบบนิเวศนวัตกรรมเพื่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทิศทางดำเนินการสนับสนุนกลยุทธ์จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์จากงานวิจัย นวัตกรรม เทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมการเข้าถึงและสร้างมูลค่าเพิ่มจากงานวิจัยและความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาและภาคเอกชนในการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านนวัตกรรม การให้คำปรึกษาด้านทรัพย์สินทางปัญญา การประสานและเชื่อมโยงระหว่างผู้ประกอบการและนักลงทุน การประสานและเชื่อมโยงระหว่างผู้ประกอบการและนักลงทุน 2) การสนับสนุนการให้คุณค่าและมูลค่ากับสินค้าและบริการที่เป็นนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ ทิศทางดำเนินการสนับสนุนกลยุทธ์จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ การจัดทำหลักเกณฑ์มาตรฐานรางวัลทางคุณค่า การสร้างแรงจูงใจโดยการส่งเสริมและผลักดันโอกาสเข้าถึงการศึกษาสูง 3) การพัฒนาและประสานเสริมพลังการสร้างเครือข่าย ทิศทางดำเนินการสนับสนุนกลยุทธ์จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ การส่งเสริมและผลักดันให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่าย การส่งเสริมและผลักดันการบูรณาการความร่วมมือในทุกด้านระหว่างเครือข่ายห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) พบว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกข้อ

2.3 ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาและเสริมสร้างความเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วยกลยุทธ์ 1) การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ ทิศทางดำเนินการเพื่อสนับสนุนกลยุทธ์จำนวน 1 ข้อ ได้แก่ การพัฒนาและส่งเสริมให้เกิด

คุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการให้เกิดศักยภาพ

2) การพัฒนาและยกระดับความเป็นผู้ประกอบการ

สากล ทิศทางดำเนินการสนับสนุนกลยุทธ์จำนวน

4 ข้อ ได้แก่ การส่งเสริมและพัฒนาด้านองค์ความรู้

และทักษะการดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศ การ

ส่งเสริมความรู้ในภาษาอังกฤษและภาษาประเทศ

เพื่อนบ้านอาเซียน การส่งเสริมความสามารถใช้

เทคโนโลยีและการสื่อสารสมัยใหม่ การส่งเสริมให้

เกิดความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อแลกเปลี่ยน

ประสบการณ์และการมีส่วนร่วมในการพัฒนา 3) การ

ส่งเสริมและสร้างระบบขององค์ความรู้ให้กับวิสาหกิจ

ขนาดกลางและขนาดย่อม ทิศทางดำเนินการ

สนับสนุนกลยุทธ์จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ การส่งเสริม

และสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา การ

ส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

พบว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องและความ

เหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้นทิศทาง

ดำเนินการด้านกำหนดยุทธศาสตร์ระยะยาวเพื่อการ

พัฒนาให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและ

ขนาดย่อมมีความสามารถในการคิดอย่างมี

จุดมุ่งหมาย ซึ่งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นไม่

สอดคล้องมีค่าพิสัยระหว่างคลอไทม์ (IR) เท่ากับ

2.00 มากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือมีค่าไม่เกิน 1.50

จึงตัดทิศทางดำเนินการในข้อนี้ออกไป

2.4 ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาให้

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยเติบโต

และยั่งยืนในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ประกอบด้วยกลยุทธ์ 1) ส่งเสริมการรับรู้เกี่ยวกับ

สิทธิประโยชน์จากการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจ

อาเซียน ทิศทางดำเนินการสนับสนุนกลยุทธ์จำนวน

3 ข้อ ได้แก่ พัฒนาศักยภาพในหน่วยงานให้

ความรู้ เข้าใจ กฎระเบียบและข้อตกลงต่าง ๆ การให้

ความรู้เชิงลึกและผลักดันการใช้สิทธิประโยชน์การ

เข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การรวบรวมและ

จัดทำศูนย์กลางข้อมูลเชิงลึก 2) สร้างโอกาสและ

ช่องทางการเข้าสู่ตลาดอาเซียน ทิศทางดำเนินการ

สนับสนุนกลยุทธ์จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ การส่งเสริม

ผลักดันให้เกิดความร่วมมือกับภาคเอกชนธุรกิจ

ขนาดใหญ่ การส่งเสริมการสร้างตราสินค้า การ

ส่งเสริมการสร้างตลาดวิสาหกิจขนาดกลางและ

ขนาดย่อมตามหัวเมืองชายแดน 3) สร้างโอกาส

ทางการลงทุนในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ทิศทางดำเนินการสนับสนุนกลยุทธ์จำนวน 2 ข้อ

ได้แก่ การส่งเสริมการย้ายฐานการ การจัดทำข้อมูล

เชิงลึก การอำนวยความสะดวกสำหรับการลงทุน

พบว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องและ

ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกข้อ

3. ผลการจัดตั้งมโนทัศน์สร้างสรรค์ทางปัญญา

เพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์การเพิ่มขีดความสามารถ

ทางการแข่งขันสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและ

ขนาดย่อมของประเทศไทยเพื่อรองรับการเข้าสู่

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้ข้อเสนอยุทธศาสตร์ฯ

4 ยุทธศาสตร์ 12 กลยุทธ์ 45 ทิศทางดำเนินการ ซึ่ง

ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 30 ท่านมีความเห็นสอดคล้องและ

เป็นไปในทิศทางเดียวกันว่ามีความสำคัญและ

เหมาะสมในทุกข้อ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปและอภิปรายผลการวิจัยใน

สาระสำคัญ 2 ประเด็นหลักซึ่งครอบคลุม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและการ

วิเคราะห์สภาพแวดล้อมของวิสาหกิจขนาดกลาง

และขนาดย่อมที่ส่งผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถ

ทางการแข่งขันเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

1) ด้านความเข้าใจและการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยส่วนใหญ่ผู้ประกอบการมีความเข้าใจและการเตรียมความพร้อมในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นจุดอ่อนที่ภาครัฐควรให้การส่งเสริมและช่วยเหลือเพื่อให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถใช้ประโยชน์จากโอกาสที่เข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สอดคล้องกับสมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น (2556) พบว่าการรับรู้การเตรียมพร้อมและการปรับตัวของผู้ประกอบการไทยต่อการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนส่วนใหญ่ผู้ประกอบการรับรู้และเข้าใจเพียงเบื้องต้นจากสื่อโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ ซึ่งการเข้าใจนั้นยังไม่สามารถที่จะนำมาสู่ประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจและวิสาหกิจ อุดรเลิศ (2555) พบว่าภาครัฐเป็นภาคส่วนที่ให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนน้อยที่สุด

2) ด้านปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถทางการแข่งขันสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประสบกับสภาพของปัญหาอุปสรรคหลักใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการตลาด ด้านการบริหารจัดการ ด้านการวิจัยและพัฒนา ด้านการใช้ประโยชน์จากหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานอื่นๆ และด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุน สอดคล้องกับ ชงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร (2553) ได้วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีสภาพของปัญหาและอุปสรรค 5 ด้าน คือ ด้านนโยบายภาครัฐและการสนับสนุน ด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ด้านองค์ความรู้ ด้านแรงงาน ด้านการตลาด และสอดคล้องกับ พิริยะ ผลพิรุฬห์ (2553) กล่าวว่าไว้ว่าปัญหาและ

อุปสรรคด้านการวิจัยและพัฒนาเกิดจากการที่ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างนวัตกรรมหรืองานสร้างสรรค์ใหม่ๆ

3) ด้านศักยภาพทางการแข่งขันของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่าศักยภาพทางการแข่งขันมาจากปัจจัย 3 ด้าน ได้แก่

(1) ด้านบทบาทของภาครัฐซึ่งนโยบายให้การส่งเสริมและสนับสนุนในเกือบทุกมิติแต่ผู้ประกอบการยังไม่สามารถใช้ประโยชน์จากนโยบายของภาครัฐเนื่องจากภาครัฐขาดการสร้างความรับรู้ในนโยบายและมาตรการที่ออกมาอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่องและขาดความเป็นเอกภาพในการนำไปสู่การปฏิบัติของหน่วยงานเกี่ยวข้อง การจัดสรรงบประมาณเพื่อการสนับสนุนยังไม่มีประสิทธิภาพดีพอ กฎเกณฑ์และข้อระเบียบขั้นตอนการติดต่อประสานงานมีความยุ่งยากหลายขั้นตอน การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติของหน่วยงานเกี่ยวข้องนั้นไม่เกิดประสิทธิภาพตามเป้าหมายของนโยบาย ตลอดจนบุคลากรของภาครัฐขาดความเข้าใจในกิจการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สอดคล้องกับ มนัสนันท์ พงษ์ประเสริฐชัย (2550) พบว่านโยบาย โครงการ หรือกิจกรรมต่างๆ ที่ภาครัฐจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันให้แก่วิสาหกิจนั้นยังไม่เกิดประสิทธิผลต่อวิสาหกิจเท่าที่ควรด้วยหลากหลายสาเหตุอันเป็นข้อจำกัดของภาครัฐ

(2) ด้านผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีความสามารถและได้เปรียบเทียบการแข่งขันด้วยเรื่องของศักยภาพความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมอาหาร บริการท่องเที่ยว เพราะมี

ความโดดเด่นและความสามารถในการดำเนินงานศิลป ความประณีตและความเป็นเอกลักษณ์ สอดคล้องกับ ฌ็องฌัก ค็อง (Jean-Jacques Chaudry) (2557) ที่กล่าวว่าจุดแข็งของ ประเทศไทยในหลาย ๆ ด้าน ทำให้ประเทศไทยเป็น ผู้นำตลาดในภูมิภาคด้วยความเข้มแข็งของตราสินค้า ประเทศไทยและความเป็นมิตรไมตรีของผู้คนจน สามารถก้าวสู่การนำเสนอคุณค่าทางจิตใจที่แตกต่าง จากคู่แข่ง และการได้เปรียบทางการแข่งขันทั้ง ตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ ความดึงดูดใจในธรรมชาติ และวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์เป็น โอกาสที่ ประเทศไทยสามารถนำมาแสวงหาประโยชน์จาก ยุทธศาสตร์การตลาดของภูมิภาค โดยการมุ่งเน้นการ ส่งเสริมวัฒนธรรม ธรรมชาติ ทองถิ่นชุมชน เป็น จุดขายหลักเชิงสร้างสรรค์ของภูมิภาค

(3) ด้านเครือข่าย พบว่าภาครัฐและ หน่วยงานเกี่ยวข้องให้การสนับสนุนและส่งเสริม การรวมตัวกันเพื่อสร้างเครือข่าย (Cluster) แต่ผู้ ประกอบยังไม่เข้าใจถึงประโยชน์ที่ได้จากการ รวมกลุ่มการสร้างเครือข่ายด้วยปัจจัยที่มาจากขาด ผู้นำที่มีบทบาทเข้าไปสร้างกระบวนการสร้าง เครือข่าย ทศนคติด้านของความลับทางธุรกิจ ผลประโยชน์และความไม่ไว้วางใจ นอกจากนี้ การบูรณาการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่ ผลักดันและส่งเสริมการเชื่อมโยงมีข้อจำกัดด้านของ บุคลากร งบประมาณ ฐานข้อมูล ไม่เป็นไปใน ทิศทางเดียวกันและการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายยัง ไม่ครอบคลุมในห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain) คือ ระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ดังที่สำนักงาน เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2558) ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จและความได้เปรียบทางการ แข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมคือ การสร้างความร่วมมือบนพื้นฐานของการแข่งขัน โดยผู้ที่เกี่ยวข้องในเครือข่ายวิสาหกิจหรือคลัสเตอร์

นั้น ๆ จะต้องมีการวางแผน กำหนดทิศทาง เป้าหมายและกลยุทธ์ในการพัฒนาร่วมกัน มีการ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความรู้ ตลอดจนทรัพยากร ต่าง ๆ ระหว่างกัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและผลิต ภาพโดยรวมของคลัสเตอร์นั้น ๆ และปัจจัยที่สร้าง ให้เกิดการรวมกลุ่มประสบผลสำเร็จคือภาครัฐ

2. ผลการ ศึกษา การ พัฒนา (ร่าง) ยุทธศาสตร์และการนำเสนอยุทธศาสตร์โดยการวิจัย แบบ EDFR และการจัดสัมมนาสร้างสรรค์ทาง ปัญญา พบว่าแนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์การเพิ่ม ขีดความสามารถทางการแข่งขันสำหรับวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทยเพื่อ รองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาปรับปรุง สภาพแวดล้อมให้พร้อมสำหรับการพัฒนาและ ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย ในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เป็นการ ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงหน่วยงานที่ ให้ การ ส่งเสริม และ สนับสนุน ได้อย่าง มี ประสิทธิภาพมากขึ้นสอดคล้องกับแนวคิดของ Porter (1990) ที่ว่าการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจต่าง ๆ ของประเทศไทยนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างขีด ความสามารถทางการแข่งขันให้เกิดขึ้นโดยการ อาศัยปัจจัยทั้ง 5 ด้าน ตามแนวคิดแบบเพชร (Diamond Model) ซึ่งหนึ่งในปัจจัยที่กล่าวถึง คือ บทบาทด้านภาครัฐ (Government) ที่จะต้องทำหน้าที่ เป็นตัวเร่ง (Catalyst) และเป็นผู้ท้าทาย (Challenger) โดยการกระตุ้นและส่งเสริมหรือผลักดันให้องค์กร ต่าง ๆ เกิดแรงบันดาลใจในการที่จะทำให้องค์กร ขับเคลื่อนไปสู่ระดับที่สูงขึ้นเพื่อให้สามารถแข่งขัน ได้ รัฐบาลจะเป็นผู้ส่งเสริมให้องค์กรทั้งหลาย สามารถปรับตัวและเกิดขีดความสามารถในการ แข่งขันพร้อมทั้งมุ่งเน้นการสร้างปัจจัยสภาพแวดล้อม

ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนา ปรับปรุง หรือเอื้ออำนวยความสะดวกที่มีลักษณะพิเศษ เฉพาะเจาะจง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาและเสริมสร้าง ขีดความสามารถทางการแข่งขันในประชาคม เศรษฐกิจอาเซียน โดยการพัฒนาและเสริมสร้าง (1) การสร้างเครือข่าย (Cluster) ให้เกิดความเข้มแข็ง และรวมตัวเพื่อการได้มาซึ่งความได้เปรียบทางการ แข่งขันสอดคล้องกับแนวคิดของ Porter (1990) ที่ว่า “คลัสเตอร์” นำมาซึ่งความได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยเกิดจากความร่วมมือในการเชื่อมระหว่างกัน ของกลุ่มอุตสาหกรรมที่เหมือนกันมารวมกันจัดหา วัตถุดิบสำหรับการผลิตเพื่อนำไปยังเป้าหมายและ กลยุทธ์ร่วมกัน (2) การวิจัยและพัฒนาให้เกิด นวัตกรรมในสินค้าและบริการ สอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2558) กล่าว ไว้ว่า นวัตกรรมเป็นตัวแปรที่สำคัญทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในธุรกิจขนาดกลางและขนาด ย่อมที่จำเป็นต้องมีการผลักดันนวัตกรรมเพื่อสร้าง ความได้เปรียบทางการแข่งขันอีกทั้งปัจจุบันเป็นที่ ยอมรับกันว่า นวัตกรรม ไม่ได้มีส่วนสำคัญเฉพาะ การพัฒนาธุรกิจเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงการ พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับประเทศ ด้วย และสอดคล้องกับแนวคิดของ Drucker (1985) กล่าวไว้ว่า นวัตกรรมคือ เครื่องมือที่สำคัญของ ผู้ประกอบการในการสร้างศักยภาพการแข่งขันใน เชิงธุรกิจและความมั่นคงโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ หรือจากการสร้างขึ้นใหม่รวมทั้งการพัฒนาขึ้นจาก ความรู้ใหม่

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาและเสริมสร้าง ความเป็นผู้ประกอบการ นำมาสู่ความสามารถทาง การดำเนินธุรกิจให้ประสบผลสำเร็จและความสามารถ ทางการแข่งขันตลอดจนการสร้างระบบองค์ความรู้

(Knowledge Management) เพื่อให้ผู้ประกอบการมี ความสามารถทางการแข่งขันและรับมือกับ สภาพการณ์ของการเปลี่ยนแปลงที่จะเข้ามากระทบ กับการดำเนินธุรกิจ สอดคล้องกับ Scarborough และ Zimmerer (1996) ได้กล่าวไว้ว่าการสร้างเสริมสร้าง ความเป็นผู้ประกอบการนำมาซึ่งความสำเร็จและ ความสามารถทางการแข่งขัน และสอดคล้องกับนิติ รัตน์ปรีชาเวช (2553) พบว่าผลปฏิบัติงานของวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมตลอดจนความสัมพันธ์ ระหว่างความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และการสร้าง ระบบองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นภายในองค์กรนั้นมีผลต่อ การปฏิบัติงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และส่งผลต่อการพัฒนาระดับปฏิบัติงานขององค์กร ให้เกิดผลิตภาพและประสิทธิภาพทางดำเนินธุรกิจ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาให้วิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยเติบโตและยั่งยืน ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การให้ความรู้และ สร้างความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในข้อมูลเกี่ยวกับ ข้อตกลง สิทธิประโยชน์ มาตรการทางการค้า การ ลงทุน และข้อมูลเชิงลึกในการทำตลาดและการ ลงทุนในกลุ่มประเทศสมาชิกในอาเซียนตลอดจน ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อนำมาสู่การป้องกัน และปรับตัวกับสภาพทางการแข่งขันที่จะมาพร้อม กับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สอดคล้อง กับชิตารัตน์ โชคสุชาติ (2553) พบว่าประชาคม เศรษฐกิจอาเซียนอาจส่งผลกระทบทั้งทางบวกและ ทางลบซึ่งจะได้รับประโยชน์มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ การเตรียมความพร้อมอย่างดีของทุกภาคส่วนที่ เกี่ยวข้องอันได้แก่ ผู้ประกอบการต้องเร่งปรับตัวเพื่อ สร้างขีดความสามารถ ส่วนภาครัฐควรทำความเข้าใจและประชาสัมพันธ์ประชาคมอาเซียนให้แก่ผู้ ที่เกี่ยวข้องอย่างลึกซึ้งรวมทั้งเตรียมมาตรการ

ป้องกันเพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นได้ใน
ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมขนาดย่อมมีความสับสนและเข้าใจไม่ถึงหน่วยงานที่ส่งเสริมและพัฒนาโดยตรง และหน่วยงานที่มีอยู่มีการดำเนินการทับซ้อนและไม่ได้มีการกิจหลักเพื่อการพัฒนาส่งเสริม ในทางปฏิบัติหน่วยงานพัฒนาส่งเสริมยังขาดความเป็นเอกภาพและการบูรณาการร่วมกันของนโยบาย นอกจากนี้งบประมาณเพื่อการพัฒนาและส่งเสริมกระจายไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ได้ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลดีพอสำหรับผู้ประกอบการ สำหรับหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริม คือ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมขาดอำนาจในการติดตามและประเมินผลของนโยบาย ยุทธศาสตร์ จึงควรมีการปรับโครงสร้างสถาบันโดยการจัดตั้งเป็นทบวงวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการพัฒนาส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไปในทิศทางเดียวกัน ตลอดจนการกำหนดตัวชี้วัดและการติดตามผลที่เป็นเป้าหมายเดียวกันเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการติดตามผลการพัฒนาส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

2. ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าแม้ภาครัฐจะมีนโยบายการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องไม่ได้ส่งผลทำให้ผู้ประกอบการเติบโตและแข่งขันได้ดีพอจากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการตอบแบบสอบถามของผู้ประกอบการ พบว่าผู้ประกอบการยังคงประสบกับสภาพปัญหาและอุปสรรคเดิม คือ ด้านการเงิน ด้านการบริหารจัดการ

ด้านการตลาด ด้านการวิจัยและพัฒนา และด้านการเข้าถึงประโยชน์จากหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นนี้เกิดจากการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติไม่มีประสิทธิภาพดีพอ ดังนั้นรัฐบาลควรจัดตั้งหน่วยงานที่มีภารกิจในการติดตามตรวจสอบ ประเมินผล ของหน่วยงานที่ได้จัดสรรงบประมาณหรือใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาและส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

3. ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าศักยภาพทางการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ควรจะได้รับการพัฒนาส่งเสริมขีดความสามารถทางการแข่งขันในทุกด้าน ๆ โดยเฉพาะด้านการทำธุรกิจระหว่างประเทศ พบว่าผู้ประกอบการยังขาดความรู้ในการส่งออก ขาดทักษะด้านภาษาอังกฤษและภาษาในประเทศสมาชิกอาเซียน ตลอดจนการมีทัศนคติปิดกั้นการทำธุรกิจระหว่างประเทศด้วยความยุ่งยากและมีขั้นตอนที่หลากหลาย ดังนั้นรัฐบาลหรือผู้ที่ได้รับมอบนโยบายการพัฒนาและส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจากรัฐบาลได้แก่ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือ กระทรวงพาณิชย์ หรือ หน่วยงานและองค์กร ๆ อื่นที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน ควรกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมและสร้างให้เกิดศักยภาพทางการแข่งขันในระดับสากลเพื่อยกระดับผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พร้อมทั้งกำหนดมาตรการสร้างทัศนคติทางบวกให้กับผู้ประกอบการเกี่ยวกับการทำธุรกิจระหว่างประเทศและการจัดฝึกอบรมเพิ่มเติมความรู้ในหลักสูตรการค้าระหว่างประเทศ

4. ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าการส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเติบโตได้ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน นั้นจะต้องให้

ผู้ประกอบการรับรู้และเข้าใจข้อมูลเชิงลึกที่เกี่ยวข้องกับข้อตกลงและสิทธิประโยชน์ กฎหมาย ข้อระเบียบ ข้อมูลด้านตลาดที่จะเป็นประโยชน์สำหรับการนำมาใช้ในทางธุรกิจ โดยรัฐบาลผู้ซึ่งมีบทบาทสำคัญควรมีนโยบายการสร้างและส่งเสริมการรับรู้เกี่ยวกับความสำคัญและประโยชน์ที่ผู้ประกอบการจะได้รับจากการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยการจัดตั้งหน่วยให้คำปรึกษาประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อการค้าและการลงทุนให้ครบทุกจังหวัด

5. ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าการจะให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเกิดความยั่งยืนและดำรงอยู่ได้ในประชาคมอาเซียนนั้นจะต้องส่งเสริมและสร้างองค์ความรู้ในเชิงความคิดให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมพร้อมทั้งการพัฒนาให้เกิดองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อให้องค์กรอยู่ได้อย่างยั่งยืน ดังนั้นรัฐบาลควรมีแผนงานและมาตรการในระยะยาวเพื่อการพัฒนาให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความสามารถในคุณลักษณะของการเป็น

ผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมการเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขันโดยจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมระยะยาว

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบหรือโครงสร้างสำหรับการจัดตั้งทบวงวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมกระบวนการสร้างองค์ความรู้นวัตกรรมสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เป็นผู้ประกอบการใหม่เพื่อมีรูปแบบองค์ความรู้สำหรับธุรกิจใหม่

3. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับศักยภาพทางการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเฉพาะกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ประกอบการใหม่ (SMEs New-Startup) อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ

4. ควรมีการศึกษานโยบายการนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติโดยนำไปใช้เฉพาะกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยประเภทบัณฑิตศึกษาประจำปี 2557 จากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

เอกสารอ้างอิง

- ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์. (2557). “การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์จากแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม”. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร 11 (1-2): 57-65.
- ณรงค์ศักดิ์ จิตณรงค์รัตน์. (2557). “การพัฒนาความสอดคล้องของมาตรฐานธุรกิจท่องเที่ยวไทยสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน.” วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต 10 (8): 30.
- ธิดารัตน์ โชคสุชาติ. (2553). “ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: ความสำคัญและการเตรียมความพร้อมของไทย.” วารสารมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ 14, (27 มีนาคม): 99-122.

- ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร. (2553). รายงานวิจัยเรื่องการพัฒนาองค์กรของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นิติ รัตนปรีชาเวช. (2553). ผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจากมุมมองแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้และนวัตกรรมองค์กร. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พิริยะ ผลพิรุฬห์. (2553). **ทรัพยากรทางปัญญา: กรณีศึกษา SMEs ไทย**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา.
- มนัสนันท์ พงษ์ประเสริฐชัย. (2550). การศึกษาความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย ตามแนวคิดฐานทรัพยากร: กรณีศึกษากลุ่มผู้ผลิตสินค้าประเภทอาหารเพื่อการส่งออก. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วีรากร อุดรเลิศ. (2555). การเตรียมความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน กรณีศึกษา: พื้นที่เทศบาลตำบลแยงอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วนิดา นวมเจริญ. (2557). “จุดยืนของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 กับชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ”. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย 11 (1,2) : 20-29.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2549). **จุดเปลี่ยนประเทศไทยเศรษฐกิจพอเพียงในกระแสโลกาภิวัตน์**. กรุงเทพมหานคร: สยาม เอ็มเอนด์ บี พับลิชชิง.
- สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี ไทย-ญี่ปุ่น. (2556). การรับรู้ การเตรียมพร้อมและการปรับตัวของผู้ประกอบการไทยต่อการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC). เข้าถึงเมื่อ 3 มีนาคม 2556. เข้าถึงได้จาก <http://www.TPA NEWS รู้ทัน AEC>.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2558). รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมปี 2558. ปทุมธานี: ทางสะดวก (ประเทศไทย) จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2558). **วาระปฏิรูปที่ 15: การสร้างสังคมผู้ประกอบการ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- Durcker, Peter F. (1985). **Innovation and Entrepreneurship**. New York: Harper and Row.
- Porter, M.E. (1990). **The Competitive Advantage of Nations**. New York: The Free.
- Scarbough, N.M. & Zimmerer, T.W. (1996). **Effective small business management**. New Jersey: Prentice-Hall.